

Finnsnes er de store muligheters land.

Et fjernsyn, som ligger nær nok.

Naturligvis blei det Finnsnes! Hvor annet sted skulle det forresten være? Her er stedet du ikke kommer forbi. Det stikker seg fram i din veg og simpelten fanger deg opp. Jeg har lenge hatt det i kikkerten, tru meg på det. Det var jo slik engang at alle byene, her nordpå iallfall skulle grunnlegges på øyer. Fastlandet vendt ryggen til, det var bare for bøndene og bikkvogna, for prøysa og vandrestaven. Ja, for det fantes jo ikke skikkelige og rode lagde veger. Hit med øyene, de ligger på svøm langs med leia og fartyfarta, det er her det foregår! Så blei Hammerfest lagt på ei øy, men først Vardø, at Vadsø ikke blei, skyldtes bare at der ingen brukbar øy fantes i nærheta. Da turen kom til å anlegge i Troms, blei det naturligvis øya der også. Harstad i like måte, og Svolvær med sin lille forstad Kabelvåg. Og som det var svenskemalmen som reiste Narvik, var det den også som bandt byen til fastlandets jord. Bodø, jo den har det bra nok på landjorda, men det begynte på Hundholmen, og vel blitt værende der, om holmen ikke hadde vært så krøbel.

Sandnessjøen, Brønnøysund, Rørvik, øysteder alle sammen, og de kan ingen av dem vokse seg utover en viss, passe innsnevret grense. Ingen av stedene(byene) har bondelandet i ryggen, såpass inn på seg at det gir skapende kraft til ”staden.”

I 1850-årene var det mye snakk om å gå til anlegg av en ny by her nord i Hålogalandet. Øyene var sjølvsagt som stedet. Og da en høgtidig kommisjon blei sendt nordover på befarung og for å peike ut bytomta, var det ingen andre steder hen enn på øyene. Når sjølv et slikt sted som den vesle øya Kjøtta i Trondenes kunne komme på tale for byanlegg dengang, da korsjer jeg meg og sier, for en umulighet. Tenk bare på vatnet. Det kan vel hende på Kjøtta at vassmengda er så lita, at en må rasjonere dråpene til potteplantene i vinduskarmen. Men så var jeg det jo slik i den tida at folk flest vasket seg bare kvar ”hellig aften”, og vannklossettet var ikke oppfunnet; man gikk bare på do og dunken.

Her etter dags blir det vel neppe tale om byanleg på øyena. Nei, for no er det fastlandet som fanger. Båten er ikke alene om å konkurrere hardt med propellen, og slår den smått i senn ut - sjølv om statsbanene går med dundrende underskudd. Men underskudd skremmer ikke oss - ikke no lenger.

Finnsnes er et sted i framgang, i vekst. Rart bare at det ikke alt for lenge sia har skutt meire i været. Det er minst 10 år sia jeg gikk rundt der oppe og ”anla” en by. Jeg fant det så høvelig på alle vis, det var som skapt for en kjøpstad. Her skulle jernbanestasjonen ligge - Tromsbanen må jo komme! - her rådhuset, og her kirka. Og her det store hotellet. Og her legger vi politistasjonen - og her fabrikken. Fabrikken ja, og så meieriet. Jo, jeg fikk det riktig godt til med grunnleggelsen. Terrenget var så greit å arbeide i. Og da jeg hadde fått rissa det heile opp, sprang tanken til Tromsø. Den tar vi og flytter hit, så sparer vi iallfall jernbanebrua over sundet deroppe. En formastelig tanke å flytte Tromsø til Finnsnes, og når tromsø-væringene leser dette, trekker de naturligvis mannjamnt i snora for en hjertens god hånlatter på min bekostning. Ja, jeg må nesten le sjølv, for jeg er sia kommet til å meine at Tromsø er nok blitt for gamal og tung i sessen til å la seg rokke, så det er vel best å la den være på sin øy, sjølv om det var galt fra begynnelsen av.

Øybyene, jeg har vist nemnt det før - kan ikke vekse seg utover en viss meir eller mindre snever ramme. De har ikke betingelsene. Landet, fastlandet meiner jeg, er blitt for magnetisk og trekker for hardt no. Det er ikke støvlene, ikke stråkjølen og lasterommet så mye om å gjøre no, det er skoene, vogna og lasteplanet. Og så farta da. En triller fortere enn en svømmer med tilsvarende forbruk av brennstoff.

Her på Finnsnes kan du sette deg inn i vogna og fare, uten å måtte bruke støvla, så langt du orker, til Vladivostok til Singapore, til Naepel. Overdriver jeg, så gjør det litt kortere, men iallfall til der en kan plukke appelsiner ev trærne, høre kamelen snorke og negergirls danse barbeint i sivskjørter. Snakk om oppland! og sammenlikn med Kjøtta.

Og dessuten er det så vakkert her på og ved Finnsnes, naturskjønt, som en seier for å gjøre det riktig søtt. Jeg har ligget i en solbakke her og kjent meg nær i allefall nær den store åpenbaring av vakker natur. Tromsø har slikt godt ord på seg slik, jeg har ennå tilgode å få grunn festa min tru på

byen som Nordens Paris, eller noe i denretning. No forarges naturligvis alle mine prektige medmennesker i Tromsø, og så går jeg *litt* tilbake og sier, at byen, sjølve byen i gunstig belysning kan være ganske inntakende av skjønnhet men så strekker jeg meg heller ikke tomme lenger i innrømmelser. Og så Kjøtta da. En kvelvet vaskebalje, naken som Adam i Paradiset. Men her stod altså en kommisjon engang og overveiet. Det er vel hamna som frista. Men en by skal ha meir enn som bare ei hamn.

Sørreisa kaster her sitt bilde inn på min tankes lerret. Der er det vel vakkert. Jeg tenker meg om og veit ikke maken å nemne av vakker grend i disse nordlige egne. En sommer reiste jeg nordover med ei "rute", det var en, to-, eller treruta, og den var innom så mange stader uten for kystens slagne landevei, Kvæfjord, Kasfjord, Bjarkøy, Sjøvegan, Langhamn og hva de no heter alle sammen. Den hadde ikke ei urimelig god tid denne båten av Nordenfjeldske Dampskipsselskap. Og det var en skjønn sommer, det var i 1910. Klauva rustet den også ut ved, men det var Kløven dengang så forsvenska at en måtte lage trutmunn for å få sagt namnet, og Klauva var et sted det også en gang. Men det lå på en øy - og kanskje var det derfor at det visna bort, jo jeg trur du har årsaka der - Og så dampa skipet inn til Sørreisa. Det var om ettermiddagen, fri sol og full sommar. Det blei firt ned i ekspedisjonsbåten to ploger, to slåmaskiner, ei hesterive, og ei rulleharv og diverse anna gods. Og fra borde gikk også ei jente som var minst like så vakker som landskapet. Hun hette - nei, de nemner jeg ikke. Men der var flere ombord enn jeg, som syntes reisa her tapte mye av sin sjarm. Alle disse landbruksredskapene, no, så er altså Sørreisa det sted, at det ikke bare tenker på maten og eter den, men skaper den for munn som for mule. Og Sørreisa er bl a. steder det oppland Finnsnes har å kunno stø seg til og hente kraft fra, men også fra dalene lenger borte, de som graver seg fram heilt til grensa med riksrøysa og forlangende om pass, hvis du skal videre den vegen.

Nemnte jeg ikke fabrikker her ovenfor et sted? No får Finnsnes sin store og også sine små fabrikker, og ikke for tidlig; men vel heller ikke for seint med Fiskeredskapsfabrikken i teten. Den får noe å sei, atskillig, kanskje mye. Jeg tenkte slett ikke på den under min forannemte "byplan". Hvem kunne også den gang så mye som ane at fiskerne skulle reise seg såpass mann jamt fra tofta, og slå ring om seg sjøl og sitt yrke med så sterke

krefter, at de kunne ta fatt med å gjøre seg sjølvhjelpne. Og her gjentar jeg det jeg tok til med, at naturligvis blei det Finnsnes som blei sete for denne fabrikk. Der var mange steder ute etter den, og øyene, naturligvis øyene, holmene. Noen fjorder meldte seg også med i konkurransen. De tapte allesammen. For her ligger et Finnsnes. Man argumenterte med så mye og så mangstemt et kor. Fabrikk måtte da for søren ligge i et reindyrka fiskeridistrikt. Men har vi ikke alle dager fått våre Mustads angler fra Gjøvik, og våre snører fra f. eks. Mandal. Det var engang en angelfabrikk i Svolvær, den rauk overende. Det var engang en reperbane i Gravdal i Lofoten, den for samme forkjerte vegen. Gudene må vite hva som var årsaka, men de lå iallfall midt i tjukkaste fiskeridistriktet begge disse bedriftene. Og er ikke Lenvik fiskeridistrikt? Det var - og er framleis hardbarkea karer herfra. Jeg frisker opp fortellinga om hin høvedsmann fra Lenvik, som, det var i åttringenes tid, en dag inne på Vestfjorden, satt i akterskotten og satte sine liner. Der blåste en stiv sønnavinds kuling som skjøv båten fram med større fart enn ønskelig var. Han måtte være fortere enn snar på handa, høvedsmannen før å få anglene kasta over båtripa. Men så bar en angel fast i pekefinger, den gikk tvers gjennom oppe ved rota av fingeren, og alt det andøveren spente i med årene for å holde båten på stedet hvil, hjalp det ikke. Lina trakk mannen ut, og så måtte han fiskes inn igjen, om ei stund.

Karen på skottofta ropa, da høvedsmannen haltes overbord. ”Dæveln, der fær han ut!” Ja, men han kom altså inn igjen, og det første han gjorde, var å finne kleppen og rykke angelen ut og så sette han sine liner videre, som om intet var hendt. Det har nok vært meir enn en Tormod Kolbrunarskald her i landet. Hvilket viser at også Finnsnes er omgitt av fisker av en førsteklasses kvalitet.

Og så skal da stedet lage fiskeredskaper til heile den nord norske fisikeralmue. Det blir en fabrikk som betyr noe både for fiskerne og for det sted hvor den er tomtlagt. Og Finnsnes vil vokse seg vidare. Det er så rart med det, det ene trekker del andre etter seg.

Jeg har noen kilo ull liggende i røyve, og trenger så nødvendig slått den til et dressty. Men hvordan er det skapt i disse tider? Jeg sendte ullsekken til en fabrikk sør i dalom, men fikk den tilbake med den beskjed, at fabrikk

var overlesset med arbeide og kunne ikke gjøre mitt ty, og det var ikke å sei heller når den kunne ta i mot mi ull. Så skrev jeg til 3-4 andre fabrikker, men svarene var alle steds fra negative, fabrikkene var sprengt. Altså er her behov for flere ullvarefabrikker. Finnsnes er omgitt også at sauer, og fra sauflommen til ullvarefabrikken er vegen like rett fram, og ikke lang. Tenk på det, godt folk som sitter med ledig kapital og pågangsmot. Der kan gjøres noe av Finnsnes, mere enn som snaut det å være et stoppe sted for kystskip og busser, og nettopp det, at det her er et naturlig knutepunkt, gjør det nesten som fot i hose, at i det minste et ladested, men helst en ordentlig kjøpstad snart må kunne tegnes inn her på Norgeskartet.

Det er en drøm, sier du. Ja, men det hender så ofte at en blir sanndrømt.

Kilde: Innlegg i Senjens Blad 20.2. 1948.

OCR – Lenvik Museum 1998.